

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАХОДІВ З ПОДОЛАННЯ КРИЗОВОГО СТАНУ НА ГІРНИЧО-ЗБАГАЧУВАЛЬНИХ КОМБІНАТАХ

*В. Я. Нусінов, д. е. н., професор, ДВНЗ «Криворізький національний університет»,
Л. А. Буркова, старший викладач, ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

Розроблено показник оцінки ефективності заходів, спрямованих на покращення фінансового стану підприємства. Запропоновано методичний підхід до оцінки ступеню кризи фінансового стану підприємств. Удосконалено методичний підхід до визначення величини зміни фінансового стану підприємства у вартісному виразі.

Ключові слова. Економічна ефективність, величина зміни фінансового стану підприємств у вартісному виразі, витрати, покращення фінансового стану, чисті активи підприємства, дефіцит чистих активів, рентабельність чистих активів, коефіцієнт достатності чистих активів, кризовий стан, комплексний показник оцінки економічних результатів діяльності підприємств.

Постановка проблеми. У теперішній час вітчизняні підприємства працюють в умовах нестабільності діяльності, що потребує здатності до швидкого реагування на зміни у ринковій економіці та адаптації до них. Більшість промислових підприємств, у тому числі гірничо-збагачувальні комбінати, знаходяться у кризовому стані, що супроводжується погіршенням стану підприємства під впливом внутрішніх і зовнішніх економічних та політичних чинників.

У ринковій економіці України вже відбулось декілька етапів фінансової та економічної кризи. При цьому кожен етап кризового стану характеризується власними специфічними особливостями. Різні наслідки кризи визначаються не тільки її характером, але й антикризовим управлінням.

В економічній ситуації, що склалася, особливої актуальності набувають питання дослідження оцінки економічної ефективності діяльності підприємств з урахуванням наявності кризового стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомим внеском у розвиток сучасної теорії та практики оцінки економічної ефективності діяльності підприємств є праці, авторами яких є вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: А. О. Азарова, О. І. Амоша, В. Г. Андрійчук, Н. Антілл, Т. Г. Бень, Т. Б. Бердникова, М. В. Білошкурський, І. О. Бланк, К. В. Бородкін, В. В. Бочаров, Р. Брейлі, Е. Брігхем, Дж. К. Ван Хорн, Дж. М. Ваховіч, Л. Гапенські, А. Г. Гончарук, Р.

Дафт, О. Б. Довбня, П. Друкер, М. Ерхардт, В. В. Ковальов, Т. Коллер, Т. Коупленд, Л. О. Лігоненко, С. Майерс, Дж. А. Макьярелло, О. В. Мороз, С. В. Мочерний, Дж. Муррін, С. В. Негашев, В. В. Новожилов, В. Я. Нусінов, С. Я. Салига, О. А. Сметанюк, С. Л. Соркін, А. М. Турило, К. Уолш, Е. Хелферт, М. Г. Чумаченко, Н. В. Шевчук, А. Д. Шеремет та інші.

Однак, питання оцінки економічної ефективності діяльності підприємств й сьогодні є предметом пильної уваги та дискусій науковців, що викликає безліч підходів до їх вимірювання і, навіть, до тлумачення.

Попередньо науковцями проводились дослідження питань оцінки економічної ефективності діяльності промислових підприємств, але вони враховували специфічні особливості періоду трансформації економіки України у ринкову економіку, а саме: гіперінфляція, майже повна неплатоспроможність підприємств, цілковита бартеризація розрахунків, кризовий стан переважної більшості промислових підприємств.

У той же час етапи послідувочої глобальної світової кризи 2008–2009 років не достатньо оцінені у працях науковців.

Разом з тим питання оцінки економічної ефективності підприємств з урахуванням ступеню кризи їх фінансового стану не знайшли остаточного вирішення. У наукових дослідженнях, проведених з урахуванням специфіки діяльності гірничо-збагачувальних комбінатів О. М. Жовною,

М. І. Іщенко, Д. В. Колесніковим, Н. М. Круглою, О. М. Молодецькою, О. В. Нусіною, А. А. Турило, А. Б. Яровою. зазначена проблема розглядалася, однак її автори розглядали два окремих показника, що характеризували, відповідно, прибуток і величину зміни фінансового стану підприємства, виражену у вартісному виразі.

У той же час жоден з авторів не співставляв між собою зазначені показники.

Саме у співставленні і полягає особливість оцінки економічної ефективності діяльності підприємств з урахуванням ступеню кризи їх фінансового стану. Необхідно дослідити наскільки показники, пов'язані з прибутком, конкретизують погіршення фінансового стану підприємств.

Зазначене підкреслює необхідність досліджень в окресленому напрямку, що й визначило актуальність дослідження.

Формулювання мети статті. Характерною особливістю управління підприємствами є підвищення вимог до економічної ефективності їх діяльності. В сучасних умовах господарювання підприємство не спроможне забезпечити своє існування на ринку, якщо воно не є економічно ефективним. Зазначене обумовлює необхідність удосконалення існуючих підходів до оцінки економічної ефективності діяльності підприємств.

Оцінка фінансового стану підприємств завжди є предметом підвищеної уваги науковців, адже для кожного суб'єкта господарювання важливим питанням є об'єктивна оцінка фінансового стану, яка застосовується, насамперед, як характеристика фінансового стану підприємства в цілому, як для внутрішніх, так і для зовнішніх користувачів.

Але, зауважимо, не достатньо лише провести оцінку фінансового стану підприємства. Необхідно на її підставі провести діагностику кризового стану підприємства та розробити рекомендації щодо покращення фінансового стану у перспективі.

Отже, виникає необхідність в управлінні фінансовим станом підприємства, підтриманні його на певному нормальному рівні і, по можливості, покращанні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо економічну сутність поняття «фінансовий стан».

Так, наприклад М. Н. Крейнина вважає, що фінансовий стан – це найважливіша характеристика будь-якого підприємства. Показники оцінки фінансового стану відображають: наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів; конкурентоспроможність підприємства; потенціал підприємства у діловому співробітництві; ступінь гарантування економічних інтересів підприємства та його партнерів по фінансовим та іншим економічним відносинам [12; 13].

І. А. Бланк характеризує фінансовий стан як рівень збалансованості окремих структурних елементів активів і капіталу підприємства, а також рівень ефективності їх використання. Оптимізація фінансового стану підприємства є однією з основних умов успішного його розвитку у майбутній перспективі. У той же час кризовий фінансовий стан підприємства створює серйозну загрозу його банкрутству [3, с. 354–355].

Автори робіт [15, с. 127–128; 19], наголошують на тому, що фінансовий стан – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика діяльності підприємства в певному періоді, що відображає ступінь забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, раціональності їх розміщення, забезпеченості власними оборотними коштами для своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями та здійснення ефективної господарської діяльності в майбутньому.

К. В. Бородкін стверджує, що фінансовий стан – це комплексна категорія, що характеризує на певну дату наявність у підприємства різних активів, розмір зобов'язань, здатність суб'єктів господарювання функціонувати і розвиватись у змінному оточуючому середовищі, поточну і майбутню можливість задовольняти вимоги кредиторів, а також його інвестиційну привабливість [4].

І. А. Жулега висловлює думку, що фінансовий стан – це економічна категорія, що характеризує розміщення, власність і використання фінансових ресурсів, а також їх достатність у кожен момент часу [10, с.10].

І. Т. Балабанов висловив думку, що фінансовий стан є характеристикою його фінансової конкурентоспроможності (тобто платоспроможності і кредитоспроможності),

використання фінансових ресурсів і капіталу, виконання зобов'язань перед державою та іншими господарюючими суб'єктами [1; 2].

У праці [7] автори вважають, що фінансовий стан – це найважливіша характеристика надійності, конкурентоспроможності, стійкості підприємства на ринку; характеризується розміщенням і використанням засобів (активів) і джерел їх формування (власного капіталу і зобов'язань, тобто пасивів).

В. В. Ковалев трактує фінансовий стан як сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [11].

На думку авторів роботи [18] фінансовий стан – це здатність фінансувати свою діяльність, що характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для нормальної виробничої, комерційної та інших видів діяльності підприємства, доцільністю і ефективністю їх розміщення і використання, фінансовими відносинами з іншими суб'єктами господарювання, платоспроможністю і фінансовою стійкістю.

У роботі [16, с.508] автори зазначають, що фінансовий стан характеризується наявністю у підприємств, фірм, компаній, підприємців тощо фінансових ресурсів і грошових коштів, необхідних для раціональної господарської діяльності, грошових розрахунків з іншими суб'єктами господарювання та державними органами.

Вважають, що фінансовий стан характеризується як забезпеченість або незабезпеченість підприємства грошовими засобами, необхідними для господарської діяльності, підтримання нормального режиму праці та життя, здійснення грошових розрахунків з іншими економічними суб'єктами автори роботи [9, с.384].

А. Д. Шермет та Є. В. Негашев стверджують, що фінансовий стан виражається у співвідношенні структур його активів і пасивів, тобто засобів підприємства і джерел їх утворення [20].

Трактують фінансовий стан як сукупність показників, що відображають здатність підприємства погасити свої боргові зобов'язання автори роботи [14].

Ряд авторів вважають, що фінансовий

стан характеризується наявністю фінансових ресурсів, забезпеченістю грошовими коштами, необхідними для господарської діяльності, підтримання нормального режиму роботи, здійснення грошових розрахунків з іншими суб'єктами [8; 17].

Таким чином, підсумовуючи погляди науковців на сутність поняття «фінансовий стан» зауважимо, що немає єдності у поглядах. Але найчастіше при тлумаченні терміну вживається характеристика відносно наявності, розміщення і використання фінансових ресурсів та конкурентоспроможності підприємства.

Серед існуючих методик оцінки фінансового стану важко обрати підхід (оцінка за кількісним чи якісним критерієм) та методику оцінки до застосування на конкретному підприємстві, що впливає з різних підходів до оцінки та мети, що ставиться.

При цьому, зауважимо, що існуючі методики оцінки фінансового стану підприємства мають як переваги, так і недоліки. Але, при цьому, в усіх існуючих на сьогодні методиках оцінка фінансового стану залежить від прибутку підприємства.

Ми вважаємо, що розмір прибутку підприємства впливає на оцінку фінансового стану, чим обґрунтована необхідність визначення рівня фінансового стану за умови, що підприємство не отримало прибуток або збиток в оцінюваному періоді [5].

Таким чином, якщо при оцінці фінансового стану підприємства у вартісному виразі не враховується фактор отримання прибутку (збитку) за оцінюваний період, то зміна цього показника відбувається за рахунок управління фінансовими ресурсами, в тому числі погашення кредиторської заборгованості, позик, банківських кредитів тощо, відстроченням строків погашення короткострокової заборгованості, зокрема переведенням її у довгострокову заборгованість.

Для визначення ефективності подібних рішень пропонується показник оцінки економічної ефективності здійснення заходів, спрямованих на покращення фінансового стану підприємств. Зазначений показник пропонується визначати за формулою:

$$P_{\Phi c} = \frac{\Delta \Phi c}{B} \quad (1)$$

де $P_{\text{фс}}$ – показник оцінки економічної ефективності здійснених заходів, спрямованих на покращення фінансового стану підприємства, част. од.;

$\Delta\text{ФС}$ – величина зміни фінансового стану підприємства за оцінюваний період, визначена у вартісному виразі, грн.;

B – величина витрат, безпосередньо пов'язаних зі здійсненням заходів, спрямованих на покращення фінансового стану підприємств, грн.

Для визначення величини зміни фінансового стану підприємства у вартісному виразі запропоновано авторську концепцію методики, яка дозволяє коректно визначати економічний результат діяльності підприємства від покращення його фінансового стану. Зазначений показник пропонується визначати за формулою:

$$\Delta\text{ФС} = P_{\text{ча}} \times \Delta\text{Деф} \quad (2)$$

де $P_{\text{ча}}$ – рентабельність чистих активів підприємства, част. од.

$\Delta\text{Деф}$ – величина різниці розміру дефіциту чистих активів підприємства на початок і, відповідно, кінець оцінюваного періоду, грн.

З метою удосконалення існуючих методичних підходів до діагностики кризи фінансового стану підприємств пропонується оцінку величини зміни фінансового стану у вартісному виразі за оцінюваний період здійснювати за допомогою показника дефіциту чистих активів. Останній характеризується розміром дефіциту оборотних активів підприємства різного ступеню ліквідності, розрахованого за умови не змінення величини короткострокових зобов'язань і приведення за допомогою відповідних коефіцієнтів у співмірність до загальної величини оборотних засобів, відображених у балансі підприємства.

Для визначення цього показника в роботі всі оборотні активи диференційовані за ступенем їх ліквідності, а короткострокові зобов'язання – за строками, протягом яких вони підлягають погашенню. Знаходиться дефіцит певного виду активів як величина, на яку потрібно збільшити його вартість за умови не змінення величини відповідних йому короткострокових зобов'язань для досягнення нормативних значень відповідних

ім фінансових коефіцієнтів [6].

Обґрунтовано, що не може бути ефекту заміщення більш ліквідних активів менш ліквідними. Тому, при визначенні загально-го розміру дефіциту активів розраховується величина найбільш ліквідних активів, що порівнюється з їх нормативним значенням і знаходиться їх дефіцит, якщо фактичні показники гірші нормативних значень. У протилежному випадку величина різниці фактичного і надлишкового розміру найбільш ліквідних активів може бути використана для компенсації дефіциту менш ліквідних активів.

Далі знаходиться дефіцит швидко реалізовуваних активів і їх коригування проводиться тільки за умови, якщо фактичні значення показників гірші, ніж нормативні, на різницю фактичних і нормативних значень показників найбільш ліквідних активів. У протилежному випадку величина різниці фактичного і надлишкового розміру швидко реалізовуваних активів може бути використана для компенсації дефіциту менш ліквідних активів.

Зворотне коригування показників не передбачається.

Уточнені коефіцієнти оцінки ліквідності, що характеризують можливість підприємства своєчасно розраховуватись за фінансовими зобов'язаннями, які мають різну терміновість погашення, за рахунок активів різного ступеню ліквідності. Встановлені нормативні значення для кожної групи.

Визначені величини дефіциту всіх видів оборотних активів підсумовуються з урахуванням коефіцієнтів приведення до активів, які мають найменший ступінь ліквідності. При розрахунку останніх враховуються відповідні їм зобов'язання за строками погашення.

Далі, виходячи із відповідності ряду показників (зокрема, коефіцієнту забезпеченості власними оборотними коштами, абсолютної ліквідності, швидкої ліквідності, покриття) їх нормативним значенням визначається дефіцит оборотних активів за умови не змінення величини короткострокових зобов'язань. Із визначених величин дефіциту оборотних активів за різними показниками обирається їх максимум.

Розроблена відповідна економіко-

математична модель.

Величину різниці розміру дефіциту чистих активів підприємства на початок i , відповідно, кінець оцінюваного періоду пропонується визначати за формулою:

$$\Delta \text{Деф} = \text{Деф } A_{T_{\text{п}}} - \text{Деф } A_{T_{\text{к}}} \quad (3)$$

де $\text{Деф } A_{T_{\text{п}}}$ – розмір дефіциту чистих активів підприємства на початок оцінюваного періоду, грн.; $\text{Деф } A_{T_{\text{к}}}$ – розмір дефіциту чистих активів підприємства на кінець оцінюваного періоду, грн.

Ступінь кризи фінансового стану підприємств пропонується встановлювати на підставі значення коефіцієнту достатності чистих активів, що характеризується відношенням величини чистих активів підприємства до суми таких активів, збільшеної на розмір їх дефіциту на кінець оцінюваного періоду:

$$K_{\text{дча}} = \frac{\text{ЧА}_{\text{н.к.}}}{\text{ЧА}_{\text{н.к.}} + |\text{Деф } A_{T_{\text{к}}}|} \quad (4)$$

де $K_{\text{да}}$ – коефіцієнт достатності чистих активів, част. од.;

$\text{ЧА}_{\text{н.к.}}$ – розмір чистих активів підприємства на кінець оцінюваного періоду, грн.

В залежності від ступеню кризи фінансового стану підприємств визначаються коефіцієнти вагомості для розрахунку комплексного показника оцінки економічного

результату його діяльності.

Розроблено комплексний показник оцінки економічних результатів діяльності підприємств, що враховує розмір прибутку та величину зміни фінансового стану підприємства у вартісному виразі. Він розраховується за формулою:

$$\text{КП}_{\text{ер}} = \Pi_0 \times k_1 + \Delta \text{ФС} \times k_2 \quad (5)$$

де $\text{КП}_{\text{ер}}$ – комплексний показник оцінки економічних результатів діяльності підприємств, грн.; Π_0 – прибуток (збиток), утворений протягом оцінюваного періоду, грн.

Визначено розмір дефіциту активів та величину зміни фінансового стану у вартісному виразі гірничо-збагачувальних комбінатів Кривбасу за 2006–2012 роки. Розраховано значення удосконаленого коефіцієнту достатності чистих активів, на підставі якого був встановлений ступінь кризи фінансового стану досліджуваних підприємств та коефіцієнти вагомості для розрахунку комплексного показника оцінки економічних результатів діяльності.

Величина комплексного показника оцінки економічних результатів діяльності досліджуваних гірничо-збагачувальних комбінатах, визначена на підставі прибутку ЕАТ за 2007–2012 роки наведена у табл. 1.

Таблиця 1

Величина комплексного показника оцінки економічних результатів діяльності ГЗК Кривбасу

Роки	Ступінь кризи фінансового стану	Розмір прибутку ЕАТ, тис. грн.	Коефіцієнт вагомості k_1 , част. од.	$\Delta \text{ФС}$ за даними фінансової звітності, тис. грн.	$\Delta \text{ФС}$ за умови беззбитковості діяльності, тис. грн.	Коефіцієнт вагомості k_2 , част. од.	$\text{КП}_{\text{ер}}$ за даними фінансової звітності, тис. грн.	$\text{КП}_{\text{ер}}$ за умови беззбитковості діяльності, тис. грн.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ПАТ «ІНГУЛЕЦЬКИЙ ГЗК»								
2007	легкий	723733	0,7	-582851,4	-84209,52	0,3	331758	481350
2008	середній	4722862	0,5	-4132347	-233650,1	0,5	295258	2244606
2009	середній	933571	0,5	718644	-3098598,2	0,5	826108	-1082514
2010	середній	3233698	0,5	-32401,6	1994277,68	0,5	1600648	2613988
2011	легкий	6584382	0,7	1048232,2	-3953748,7	0,3	4923537	3422943
2012	легкий	4766413	0,7	-2700164	525009,4	0,3	2526440	3493992

1	2	3	4	5	6	7	8	9
ПАТ «ПІВНІЧНИЙ ГЗК»								
2007	середній	1838090	0,5	-317027,60	-150926,20	0,5	760531	843582
2008	середній	3504367	0,5	-2576536,60	207829,74	0,5	463915	1856098
2009	середній	1246471	0,5	-1223290,40	-3397409,40	0,5	11590	-1075469
2010	легкий	2645183	0,7	1537243,40	333936,08	0,3	2312801	1951809
2011	легкий	6249152	0,7	-645063,20	-926929,36	0,3	4180887	4096328
2012	легкий	3534477	0,7	1637277,20	792608,92	0,3	2965317	2711917
ПАТ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ГЗК»								
2007	легкий	586149	0,7	52398,74	44549,38	0,3	426024	423669
2008	середній	1918248	0,5	-1951107,2	200696,7	0,5	-16430	1059472
2009	середній	249402	0,5	186014,6	-1492710	0,5	217708	-621654
2010	легкий	1285279	0,7	437665,4	918808,1	0,3	1030995	1175338
2011	легкий	2592853	0,7	-492299	-482912,64	0,3	1667307	1670123
2012	легкий	761185	0,7	806191,36	-283355,18	0,3	774687	447823
ПАТ «ПІВДЕННИЙ ГЗК»								
2007	середній	603889	0,5	-327923,36	9305,08	0,5	137983	306597
2008	середній	2283369	0,5	-2257622,8	-307943,56	0,5	12873	987713
2009	середній	-73567	0,5	-55827,8	-2405407,2	0,5	-64697	-1239487
2010	середній	2138697	0,5	-1788581,6	402814,8	0,5	175058	1270756
2011	середній	4859796	0,5	-4078867	-1344257	0,5	390465	1757770
2012	середній	2389607	0,5	-2472253,6	-4929468,1	0,5	-41323	-1269931

Встановлено, що значення комплексного показника оцінки економічних результатів діяльності ГЗК, розраховані без коригування та за умови коригування суми активів і пасивів до умови безприбутковості (беззбитковості) їх діяльності не співпадають.

Крім того, вважаємо, що оцінку економічної ефективності заходів по подоланню кризового стану необхідно проводити до впровадження та після впровадження заходів.

Висновки. Останнього часу спостерігається загальна криза, як країни в цілому, так і окремих підприємств, незалежно від форми власності. Це визначає необхідність розробки заходів по покращенню фінансового стану підприємств, та, відповідно, вимагає визначення їх доцільності.

З цією метою розроблено показник оцінки економічних результатів діяльності підприємств та, відповідно, економічної ефективності здійснення зазначених заходів. Крім того, вважаємо доцільним здійснювати оцінку ефективності діяльності підприємств за використанням в якості ефекту значення комплексного показника оцінки економічних результатів діяльності підприємств.

Література

1. Балабанов И. Т. Анализ и планирование финансов хозяйствующего субъекта. – М. : Финансы и статистика, 1998. – 112 с.
2. Балабанов И. Т. Основы финансового менеджмента. Как управлять капиталом. / И. Т. Балабанов. – М. : Финансы и статистика, 1994.
3. Бланк И. А. Словарь-справочник финансового менеджера. / И. А. Бланк. – К. : «Ника-Центр», 1998. – 480 с. – (Серия «Библиотека финансового менеджера»; Вып. 1.
4. Бородкин К. В. Комплексные методы финансовой диагностики. / К. В. Бородкин – Воронеж : ВГТУ, 2002. – 183 с.
5. Буркова Л. А. Оцінка економічних результатів діяльності підприємства з урахуванням структури його фінансового стану / Л. А. Буркова // Інвестиції: практика та досвід: науково-практичний журнал. – Київ, 2014. – № 6. – С. 79–89.
6. Буркова Л. А. Оцінка економічних результатів діяльності підприємства з урахуванням показника «дефіцит активів» / Л. А. Буркова // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2013. – №1 (6). – С. 43–50.
7. Быкадоров В. Л. Финансово-экономическое состояние предприятия: практ. пос./ В. Л. Быкадоров, П. Д. Алексеев. – М. : ПРИОР, 1999. – 96 с.
8. Гончаров С. М. Глумачний словник економіста / С. М. Гончаров, Н. Б. Кушнір; за ред. проф. С. М. Гончарова. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.
9. Економічний термінологічний словник-довідник: економіка, фінанси, менеджмент / За заг. ред. С. А. Корнієнка і В. Я. Олійника. – Дніпропет-

- ровськ, Дніпропетр. держ. фін. акад., 2013. – 460 с.
10. Жулега И. А. Методология анализа финансового состояния предприятия: монография / И. А. Жулега; ГУАП. – СПб., 2006. – 235 с.
 11. Ковалев В. В. Анализ финансового состояния и прогнозирование банкротства. / В. В. Ковалев. – СПб. : Аудит Ажур, 1994. – 163 с.
 12. Крейнина М. Н. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности акционерных обществ в промышленности, строительстве и торговле. / М. Н. Крейнина. – М. : АО «ДИС», «МВ-Центр», 1994. – 256 с.
 13. Крейнина М. Н. Финансовое состояние предприятия. Методы оценки. / М. Н. Крейнина. – М. : ИКЦ «ДИС», 1997. – 224 с.
 14. Маркарьян Э. А. Финансовый анализ. / Э. А. Маркарьян., Г. П. Герасименко. – М. : ПРИОР, 1997. – 160 с.
 15. Мороз О. В. Фінансова діагностика у системі антикризового управління на підприємствах: Монографія. / О. В. Мороз, О. А. Сметанюк. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – 167 с.
 16. Економічний енциклопедичний словник: У 2 т. Т.2 / С. В. Мочерний, Я. С. Ларіна, О. А. Устенко, С. І. Юрій; за ред. С. В. Мочерного. – Львів : Світ, 2006. – 568 с.
 17. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь. / Б. А. Райзберг, Л. М. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – М. : ИНФРА-М., 1997. – 496 с.
 18. Русак Н. А. Финансовый анализ субъекта хозяйствования: справочное пособие / Н. А. Русак, В. А. Русак. – Минск : Высшая школа, 1997. – 309 с.
 19. Ткаченко І. С. Сутність фінансового стану підприємств та його оцінка в умовах невизначеності / І. С. Ткаченко, Т. О. Наконечна // Економіка: проблеми теорії та практики. Зб. наук. пр. Вип. 209: В 4 т. Том IV. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2005. – с. 65–74.
 20. Шеремет А. Д. Методика финансового анализа. / А. Д. Шеремет, У. В. Негашев. – М. : ИНФРА-М, 1999. – 250 с.

ОСОБЕННОСТИ ОЦЕНКИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ВНЕДРЕНИЯ МЕРОПРИЯТИЙ ПО ПРЕОДОЛЕНИЮ КРИЗИСНОГО СОСТОЯНИЯ НА ГОРНО-ОБОГАТИТЕЛЬНЫХ КОМБИНАТАХ

*В. Я. Нусинов, д. э. н., профессор, ГВУЗ «Криворожский национальный университет»,
Л. А. Буркова, старший преподаватель, ГВУЗ «Криворожский национальный университет»*

Разработан показатель оценки эффективности мероприятий, направленных на улучшение финансового состояния предприятия. Предложен методический подход к оценке степени кризиса финансового состояния предприятий. Усовершенствован методический подход к определению величины изменения финансового состояния предприятия в стоимостном выражении.

Ключевые слова: экономическая эффективность, величина изменения финансового состояния предприятий в стоимостном выражении, расходы, улучшения финансового состояния, чистые активы предприятия, дефицит чистых активов, рентабельность чистых активов, коэффициент достаточности чистых активов, кризисное состояние, комплексный показатель оценки экономических результатов деятельности предприятий.

CHARACTERISTIC FEATURES OF ECONOMIC EFFICIENCY ESTIMATION OF ANTI-CRISIS MEASURES AT ORE MINING AND PROCESSING ENTERPRISES

*V. Ya. Nusinov, D.E., Prof., SHEI «Kryvyi Rih National University»,
L. A. Burkova, senior lecturer, SHEI «Kryvyi Rih National University»*

The index of estimation of efficiency of measures aimed at the improvement of the financial state of enterprise is developed. The methodical approach to the estimation of degree of crisis of the financial state of enterprises is offered. The methodical approach to determination of size of change of the financial state of enterprise in a value term is improved.

Keywords: economic efficiency, rate of change of the financial state of enterprises in terms of value, expenditures, improvements of the financial state, net assets of enterprise, deficit of net assets, profitability of net assets, coefficient of sufficiency of net assets, crisis state, complex index of estimation of economic results of activity of enterprises.

Рекомендовано до друку д. е. н., проф. Вагоновою О. Г. Надійшла до редакції 24.01.2015 р.